

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**
Кафедра іноземної філології та перекладу
СИЛАБУС
УКРАЇНСЬКА МОВА І КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ/
THE UKRAINIAN LANGUAGE AND SPEECH CULTURE

Інформація про викладача		
Викладач(-і)	Тимкова Валентина	
Науковий ступінь	кандидат філологічних наук	
Вчене звання	доцент	
Посада	доцент кафедри іноземної філології та перекладу	
Адреса кафедри	вул. Театральна, 21	
Контактний телефон	+3804325504321	
E-mail:	kifp@vtei.edu.ua v.tymkova@vtei.edu.ua	
Електронна сторінка курсу в системі дистанційного навчання	https://us04web.zoom.us/j/8124810653?pwd=MDhLVnU0ZEd6K1JFQ3VUNTm4QjBtUT09	
Інформація про освітній компонент		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»	
Спеціальність	С7 «Журналістика»	
Освітня програма	«Реклама і зв'язки з громадськістю»	
Навчальний рік	2026/2027	
Семестр	1	
Факультет	Торгівлі, маркетингу та сфери обслуговування	
Курс	1	
Групи	РЗГ-11д	
Анотація курсу	Метою освітнього компонента є підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності студентів, практичне оволодіння основами офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови, що забезпечить культуру мовлення професійного спілкування на належному рівні.	
Мова викладання	Українська мова	
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціально комунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.	
Перелік загальних компетентностей (ЗК)	ЗК 01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. ЗК 02. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності. ЗК 08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку	

	суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.
Перелік фахових компетентностей (СК)	СК 02. Здатність формувати інформаційний контент. СК 03. Здатність створювати медіапродукт.
Перелік програмних результатів навчання (ПР)	ПР 02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції. ПР 11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою. ПР 13. Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціально-комунікаційних наук. ПР14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації. ПР15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.
Пререквізити дисципліни (що треба знати, з чим ознайомитися студенту перед вивченням дисципліни)	Вивчення курсу не потребує базових знань з інших дисциплін.

Тематичний план та оцінювання результатів навчання

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю	Бальна оцінка
	Усього годин / кредитів	з них				
		лекції	практичні заняття	самостійна робота студентів		
Тема 1. Генеалогія української мови.	11	2	2	7	В, УД, РМГ	5
Тема 2. Функційно-стильова диференціація української мови як основа культури фахової мови.	11	2	2	7	РМГ, Д, П	5
Тема 3. Літературна мова. Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації. Український правопис у контексті мовних інновацій.	11	2	2	7	РПЗ, УД, РМГ	5
Тема 4. Виразність усного мовлення. Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник мовленнєвої культури фахівця.	9		2	7	РПЗ, УД, РМГ	5
Тема 5. Культура усного	11	2	2	7	В,УД,	5

фахового спілкування. Мистецтво колективного обговорення професійних проблем.					Т	
Тема 6. Мовний етикет як складник культури мовлення.	11	2	2	7	УД, Д, Т	5
Тема 7. Лексичний аспект сучасної української літературної мови. Лексична правильність мовлення.	13	4	2	7	РПЗ, УД, РМГ	5
Тема 8. Точність і доречність культури мовлення. Складні випадки слововживання. Пароніми та омоніми. Вибір синонімів у професійній сфері.	11	2	2	7	РПЗ, Т, П	5
Тема 9. Українська фразеологія. Фразеологізми фахового мовлення. Фразеологічна правильність мовлення.	11	2	2	7	В/Д, РМГ, Д	5
Тема 10. Нормативність сучасного усного й писемного мовлення: граматичні норми.	11	2	2	7	РПЗ, РМГ, П	5
Тема 11. Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця.	11	2	2	7	РПЗ, РМГ, П	5
Тема 12. Синтаксичні аспекти культури мовлення.	11	2	2	7	РПЗ, РМГ, УД	5
Тема 13. Основні засоби писемної професійної комунікації. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації.	11	2	2	7	Т, Д/П, В	5
Тема 14. Культура мовлення при укладанні документів щодо особового складу	11	2	2	7	Т, Д/П, В	5
Тема 15. Культура ділового листування. Текстове оформлення довідково-інформаційних документів	11	2	2	7	Т/КТ, Д/П, В	5
Індивідуальне завдання	15	30	30	15	ІЗ	25
Разом	180/6	30	30	120		100
Підсумковий контроль екзамен						
Поточний контроль / критерії оцінювання	1. Кожна тема (аудиторна та самостійна роботи) оцінюється не більше ніж у 5 балів (15 тем *5 балів) = 75 балів Перелік навчальних робіт та оцінка їх у балах: В – відповідь на практичних заняттях – 2 бали.					

	УД – участь у дискусії – 2 бали. КТ – комп’ютерне тестування – 1 бал. Т – тестування – 1 бал. РПЗ – письмові завдання – 2 бали. РМГ – робота в малих групах – 1 бал. Д – доповідь – 2 бали. П – презентація – 2 бали. ІЗ – індивідуальне завдання – 25 балів: – курси на платформі Prometheus – https://surl.gd/wzyrad ; або на інших сервісах: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/ukrainska-za-27-urokiv/ – 10 балів; – виконання індивідуальних завдань – участь у наукових заходах – 15 балів. Загальна сума за поточну навчальну роботу (аудиторну та самостійну) за семестр – 100 балів.
Основні літературні та інформаційні джерела	1. Гарбар І. В., Гарбар А. І. Культура мовлення : навчальний посібник. Миколаїв : НУК, 2023. 228 с. 2. Зубков Микола. Норми й культура української мови. Київ: Арій, 2023. 607 с. 3. Бирик С. П. Культура української мови в інтегративній соціогуманітарній парадигмі. <i>Українська мова</i>. 2024. № 4. С. 115–123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrm_2024_4_10 4. Дженджеро О., Пономаренко К. Українська мова й культура в Європі: реалізація гранту освітньої мобільності/ <i>New Inception</i>. 2024. № 1-2. С. 101–104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ninc_2024_1-2_15 5. Маргітич К. Є. Культура українського наукового мовлення у вимірі української науки/ <i>Суспільство та національні інтереси</i>. 2024. № 4. С. 474–484. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/scntint_2024_4_39 6. <i>Мартінова Л. Б., Смагло Н. С. Українська мова (за професійним спрямуванням) : опорний конспект лекцій. Електронні дані. Вінниця : Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2017. Систем. вимоги: Acrobat Reader. Режим доступу: http://10.0.2.150/docs/2017/56_2017/Ukrainska mova (za prof. spriam.).pdf.</i> 7. Подлісецька О., Іванченко О. «Екологія мови» в концептуальній картині світу українців і культурі фахівців/ <i>Вища освіта України</i>. 2024. № 2. С. 53–58. 8. Прігунов О. В., Станіславенко А. В. Вплив лідерів думок медіапростору на світогляд та мовну культуру українського суспільства/ <i>Теоретичні і прикладні аспекти інформаційної, бібліотечної та архівної справи</i>. 2024. Т. 2, № 1. С. 68–79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/taailam_2024_2_1_8 9. Тимкова В. А., Лебедева Н. А. Formation of speech communication culture of modern student youth/ <i>Формування культури мовлення сучасної студентської молоді. Наукові записки. Філологічні науки. Бердянський державний педагогічний університет</i>. Випуск 23. 2025. С. 146–153. DOI https://doi.org/10.32782/2412-933X/2025-XXIII-18 10. Тимкова В. А., Манжос Е. О. Traditional stereotypes of speech etiquette in the framework of the Ukrainian outlook / <i>Традиційні стереотипи мовленнєвого етикету в рамках українського світогляду. Молодь і ринок</i>. № 1 (233) січень 2025. 152-156. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322712 11. Тимкова В. А. Культура мовлення як показник мовної компетентності здобувачів вищої освіти. <i>Одеський національний університет імені І. І. Мечникова</i>. 2025. <i>Записки з українського мовознавства. Збірник наукових праць</i>. Випуск 32. С. 246-254. Doi: https://doi.org/10.18524/2414-

	0627.2025.32.337359 12. Тимкова В. А. Культура мовлення майбутніх журналістів як чинник нормативності медіадискурсу. «Вчені записки». Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Т.37(76). № 1. 2026. С. 90–95. https://doi.org/10.32782/2710-4656/2026.1.1/15 13. Тимкова В. А. Українська мова і культура мовлення /The ukrainian language and speech culture. С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» С7 «Журналістика». Завдання до практичних занять. Вінниця: РВВ ВТЕІ ДТЕУ, 2026. 40 с.
Політика освітнього компонента	
Організація навчання	Організація освітнього процесу здійснюється відповідно до положення «Про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти». Розроблено завдання для практичних занять з курсу, при викладанні застосовуються сучасні методи навчання; при виконанні завдань використовується автоматизована система управління навчанням MOODLE, передбачено виконання ситуативних завдань та самостійної роботи. Зараховуються результати неформальної освіти.
Інтеграція ІІІ в освітній процес	<i>Інтеграція штучного інтелекту в освітній процес здійснюється відповідно до Політики застосування штучного інтелекту (ІІІ). Згідно з пунктом 3 Політики застосування штучного інтелекту (ІІІ), здобувачі освіти можуть використовувати інструменти ІІІ для виконання навчальних завдань із дотриманням принципів академічної доброчесності, критичного осмислення та перевірки згенерованої інформації.</i> 1. Планування та генерація ідей – Використання ІІІ для засвоєння основних понять журналістики, реклами та зв'язків із громадськістю дає змогу уточнювати значення професійних термінів, порівнювати поняття «медіатекст», «публіцистичний стиль», «рекламне повідомлення», «комунікація», «медіадискурс», «цільова аудиторія». ІІІ допомагає створювати словники професійної лексики, добирати приклади вживання термінів у медіа, систематизувати навчальний матеріал і формувати короткі узагальнення. 2. Допомога в дослідженнях Узагальнення великих наукових статей чи тез для швидкого розуміння їхньої суті. Важливо: це не замінює необхідності самостійного прочитання та критичного аналізу ключових джерел. Пошук релевантної літератури або джерел (з обов'язковою подальшою перевіркою їх існування та достовірності, оскільки ІІІ може вигадувати джерела). 3. Поліпшення власного тексту – Використання ІІІ для вивчення культури українського мовлення та мовних норм передбачає перевірку орфографічної, лексичної, граматичної й стилістичної правильності текстів, виявлення мовних помилок, кальок і невиправданих запозичень. За допомогою ІІІ можна порівнювати нормативні й ненормативні мовні конструкції, добирати українські відповідники до іншомовних слів, редагувати речення та вдосконалювати мовне оформлення журналістських і рекламних матеріалів. Результати автоматизованої перевірки необхідно звіряти з авторитетними словниками та чинними мовними нормами. 4. Робота з програмним кодом та даними (для відповідних спеціальностей) – Використання ІІІ для створення, редагування та вдосконалення медіатекстів дає можливість розробляти плани новин, інформаційних заміток, інтерв'ю, репортажів, дописів для соціальних мереж і рекламних

	текстів. ШІ допомагає визначати структуру матеріалу, формувати заголовки, скорочувати надмірно складні речення, усувати повтори та адаптувати текст до потреб різних аудиторій. Водночас здобувачі освіти мають самостійно перевіряти факти, зберігати авторський стиль і відповідально використовувати згенерований контент. – Використання ШІ для аналізу журналістських і рекламних повідомлень передбачає дослідження їхньої тематики, структури, мовних засобів, стилістичних особливостей та комунікативної мети. ШІ допомагає визначати інформаційну й емоційну складові тексту, аналізувати використання метафор, епітетів, фразеологізмів, оцінної лексики та мовних засобів впливу на аудиторію. Також можна порівнювати способи подання тієї самої інформації в новинному матеріалі, рекламному повідомленні та дописі для соціальних мереж. – Використання ШІ для вивчення особливостей цільової аудиторії та ефективності комунікації дає змогу моделювати ситуації професійного спілкування, добирати відповідні мовні засоби для різних груп адресатів і створювати варіанти повідомлень для конкретних комунікативних ситуацій. За допомогою ШІ можна адаптувати стиль і тональність тексту до потреб аудиторії, порівнювати офіційний, нейтральний, розмовний та емоційно забарвлений способи викладу, а також аналізувати доречність мовленнєвого етикету в журналістській і рекламній практиці. – Використання ШІ для підготовки рекламних матеріалів і повідомлень у сфері зв'язків із громадськістю охоплює генерування творчих ідей, створення слоганів, розроблення заголовків, написання інформаційних повідомлень, пресрелізів і дописів для соціальних мереж. ШІ допомагає добирати виразні мовні засоби, формувати ключові повідомлення, створювати кілька варіантів рекламного тексту та оцінювати їхню відповідність комунікативній меті. Здобувачі освіти мають уникати маніпулятивних формулювань, дискримінаційних висловлювань і недостовірних тверджень. – Використання ШІ для формування навичок критичного мислення та медіаграмотності передбачає первинний аналіз інформаційних повідомлень, виявлення можливих суперечностей, упереджених формулювань, емоційно забарвленої лексики та ознак маніпулятивного впливу. ШІ можна використовувати для порівняння різних способів подання події, формулювання запитань для перевірки фактів і підготовки матеріалів до фактчекінгу. Згенеровані відповіді не можна вважати безумовно достовірними: факти, цитати, статистичні дані та посилання на джерела необхідно перевіряти. – Використання ШІ для розвитку навичок усної та письмової професійної комунікації допомагає готуватися до інтерв'ю, публічних виступів, презентацій, дискусій і ділового листування. ШІ може моделювати діалоги журналіста з респондентом, представника PR-служби з аудиторією або фахівця з реклами із замовником, пропонувати запитання, аналізувати логічність висловлювань і допомагати вдосконалювати аргументацію. Особливу увагу слід приділяти дотриманню мовленнєвого етикету, точності формулювань, логічності, доречності та виразності мовлення. Декларація про використання ШІ Усі результати використання штучного інтелекту мають бути критично осмислені й перевірені здобувачами освіти. ШІ слід розглядати як допоміжний інструмент навчання, а не як заміну самостійній роботі, творчому мисленню, мовній практиці та професійній відповідальності майбутнього журналіста й фахівця з реклами та зв'язків із громадськістю.
Відпрацювання	Відпрацювання пропущених занять з поважних та неповажних причин

пропусків занять	здійснюється шляхом проведення викладачем опитування здобувача за темою в усній або письмовій формі.
Допуск до підсумкового контролю	До екзамену допускаються всі здобувачі вищої освіти, які набрали за результатами поточної роботи протягом семестру 60 балів. Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компонента для здобувачів очної форми навчання визначається як середньоарифметична сума балів поточної роботи та екзамену. Кращим здобувачам, які повністю виконали програму з освітнього компонента, виявили активність у науково-дослідній роботі за відповідною тематикою, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях та за результатами поточної роботи набрали 90 і більше балів, науково-педагогічний працівник має право виставити результат екзамену без опитування (при усному екзамені) чи виконання екзаменаційного завдання (при письмовому екзамені). Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компонента для здобувачів заочної форми навчання оцінюється в 100 балів, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу від 07.02.2022 № 38 (зі змінами). Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право звернутися із проханням перегляду оцінки, одержаної на екзамені, відповідно до Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів від 07.02.2022 № 32. Підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти передбачає складання усного екзамену.
Академічна добročесність	Положення про академічну доброчесність науково-педагогічних, педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти. Політика застосування штучного інтелекту (ШІ).
Інші складові політики компонента	Обов'язковою умовою формування фахових компетенцій здобувача є розвиток soft skills (м'яких навичок), а саме розвиток ефективних комунікацій, креативності, гнучкого і критичного мислення, що можливо за рахунок виконання самостійної роботи здобувача, а саме участі з доповідями у студентських конференціях, семінарах, гуртках, дискусійних клубах, проходження онлайн курсів (наприклад «Prometheus», «Coursera»), тренінгів з тематики освітнього компонента.

Затверджено на засіданні кафедри протокол № 08 від 17 серпня 2026 року

Науково-педагогічний працівник

Валентина ТИМКОВА

Завідувач кафедри

Наталя ІВАНИЦЬКА